

ORGANIZACE PVO

PŘI PŘECHODU HLAVNÍCH SIL DO ÚTOKU A ROZVÍJENÍ OPERACE V HLOUBCE

Mezi podmínky nezbytné k zabezpečení úspěšného přechodu hlavních sil do útoku a rozvíjení operace v hloubce patří organizace efektivní protivzdušné obrany. Jejím cílem je způsobit vzdušnému nepříteli rozhodné ztráty ve vzduchu, spolehlivě bránit vojska a objekty při přípravě a v průběhu operace, a tak zabezpečit bojeschopnost vojsk pro úspěšné splnění cílů operace.

Splnění tohoto cíle dosáhneme:

- pečlivě organizovaným průzkumem vzdušného nepřítele a včasným uvědomováním vojsk, především vojska PVO,
- efektivním ničením všech prostředků vzdušného napadení, včetně vzdušných výsadek a mobilních vojsk,
- spolehlivým a nepřetržitým velením silám a prostředkům PVO,
- všestranným zabezpečením boje sil a prostředků PVO.

Organizace PVO při přechodu hlavních sil do útoku a její účinnost budou úměrné podmínkám, při nichž budeme realizovat přechod do útoku. Mezi rozhodující podmínky, které ovlivní způsob a dobu přechodu hlavních sil do útoku, patří výsledky vzdušné a protivzdušné operace. Vyplývá to z doktríny NATO, podle které bojová činnost taktického letectva má mít ve

všech případech útočný ráz a za hlavní princip jeho použití je považováno hromadné nasazení, které na válčišti nabylo charakteru vzdušných operací. K jejich zmaření budeme vést protivzdušné operace. Zúčastní se jich určenými silami a prostředky i vojsko PVO pozemního vojska.

V případě, že **přechod do útoku bude veden bezprostředně se zahájením agrese nepřítele**, musíme předpokládat následující charakter činnosti vzdušného nepřítele.

V této variantě budeme vést útok především v **průběhu prvního hromadného úderu vzdušného nepřítele**, kterého se může zúčastnit až 70 % letounů taktického letectva na válčišti. V tomto úderu můžeme očekávat sestavu nepřátelského letectva, učenou do 2 až 3 sledů.

V prvním sledu může působit 15 až 20 procent i více letounů z celkového počtu, které se zúčastňují úderu. Tento sled je určen hlavně k umlčení systému protivzdušné obrany a míst velení, zajištění výhodných podmínek pro úder následujícího sledu na hlavní uskupení vojsk, raketové jaderné prostředky, důležité týlové objekty a komunikační uzly.

Druhý, tzv. úderný sled tvoří až 75 % sil a třetí — průzkumný sled asi 10 % sil zasazených do hromadného úderu.

Celková doba trvání hromadného úderu může být různá (až 3 h), ale v zájmu zvýšení náletové hustoty se může zkrátit na 30 minut. Úder bude zabezpečován demonstrační činností poutacích a klamných skupin a rozsáhlým využíváním různých druhů radioelektronického rušení s cílem snížit efektivnost palebného působení sil a prostředků PVO. Systém PVO bude zpravidla prolomován v úzkých (20 až 30 km) úsecích fronty při agresí vedené bez jaderných zbraní, nebo v širších úsecích s použitím jaderných zbraní.

Přechod do útoku bude mít v počátku obvykle charakter pohraničního střetného sražení. Musíme počítat i s odpovídající zvýšenou činností vzdušného nepřítele, protože:

- bude vyvíjet snahu o získání vzdušné převahy v daném prostoru,

- rychlé změny vývoje situace a její neúplná znalost budou bránit plnému využití paleb raketového vojska a dělostřelectva,

- při PVO přesunujících se vojsk nemůžeme plně využít bojových možností průzkumných a některých palebných prostředků protivzdušné obrany (což snižuje celkovou efektivnost PVO),

- členitý terén pohraničního pásma snižuje dosah radiolokačních prostředků PVO. Proto může nepřítel působit s převahou pro bráněná vojska i prostředky PVO.

Bojovou činností při **přechodu hlavních sil do útoku v první útočné operaci** může zahajovat vojsko PVO za různých podmínek, a to: při překvapivém napadení nepřátelským letectvem, nebo po zjištění příprav k napadení.

Při překvapivém napadení budou odrážet první úder nepřítel všechny bojeschopné síly a prostředky vojsk PVOS a hotovostní prostředky vojska PVO pozemního vojska. Úsilí protivzdušné obrany bude postupně narůstat s dalším uváděním ostatních sil a prostředků PVO do plné bojové pohotovosti po zaujetí bojových sestav ve výchozím prostoru pro útok, do kterého se přesunou buď s bráněnými vojsky, nebo samostatně. Hotovostní jednotky, které byly rozvinuty, brání vojska při vyvádění z posádek a potom se přemístí za svými útvary (svazky) a zaujmou bojové sestavy ve výchozím prostoru pro útok.

Zdrojem zpráv o vzdušné situaci budou zpočátku rádiové sítě uvědomování (sítě hlášení) prostředků vojsk PVOS. Po zaujetí stanovišť radiotechnických hlásek ve výchozím prostoru aktivizujeme systém radiolokačního průzkumu a uvědomování vojska PVOS pozemního vojska.

V případě **zjištění příprav nepřítele k napadení** můžeme předpokládat, že vojsko

PVO pozemního vojska bude uvedené včas do plné bojové pohotovosti a že první hromadný úder bude odražen v součinnosti s vojsky PVO a stíhacím letectvem frontu ze zaujatých bojových sestav ve výchozím prostoru pro útok.

Při přechodu hlavních sil do útoku po odražení útoku nepřítele a dokončení rozvinutí vlastních sil je nutné předpokládat, že vzdušnému nepříteli se podaří svými úderů a postupnou činností podstatně zeslabit systém PVOS a systém vojska PVO pozemního vojska. Tato situace bude vyžadovat řadu opatření k vytvoření potřebných podmínek pro úspěšný přechod hlavních sil do útoku i z hlediska protivzdušné obrany. Mezi tato opatření patří:

- uskutečnění potřebného manévru prostředky PVO ze směrů a od objektů, které ztratily svůj význam obrany, na důležitější směry,

- reorganizace jednotek, útvarů a svazků vojska PVO (předání zejména těch jednotek, které ztratily velení, do podřízenosti bojeschopných útvarů a svazků),

- obnovení narušeného systému velení a spojení sil a prostředků vojska PVO,

- zabezpečení pomoci jednotkám, útvarům a svazkům vojska PVO při odstraňování následků úderů zbraněmi hromadného ničení.

V bojovém použití vojska PVO se toto může projevit tím, že:

- některé RTH radiotechnického útvaru (svazku), operačně strategického svazu budou rozvinuty v první linii radiotechnických hlásek, kterou obvykle vytváří radiotechnické útvary vševojskových svazů,

- protiletadlové raketové útvary nebo svazky budou bezprostředně použity k protivzdušné obraně úderného uskupení vytvářeného z divízií, jejichž útvary vojska PVO utrpěly velké ztráty nebo jsou nebojeschopné.

Z hlediska vojska PVO můžeme jednotlivé varianty přechodu hlavních sil do útoku hodnotit takto:

1. Nejprůzračnější podmínky budou, když zjistíme přípravy nepřítele k napadení. Odražení prvního hromadného úderu vzdušného nepřítele se mohou zúčastnit všechny síly a prostředky vojska PVO pozemního vojska spolu s vojsky PVOS a stíhacím letectvem frontu. V této variantě můžeme předpokládat i nejspolehlivější organizaci průzkumu vzdušného nepřítele, uvědomování o vzdušné situaci a organizaci velení.

2. Méně příznivá bude varianta při přechodu do útoku po překvapivém napadení vzdušným nepřítelem. Odražení se mohou zpočátku účastnit jen hotovostní síly voj-

ska PVO, přičemž úsilí protivzdušné obrany bude postupně narůstat.

3. Nejméně příznivá je varianta, kdy budeme přecházet do útočné činnosti po odražení útoku nepřítel. V tomto případě můžeme předpokládat, že vojsko PVO pozemního vojska i vojska PVOs utrpí značné ztráty, což povede k podstatnému snížení účinnosti protivzdušné obrany.

V souladu se zámyslem vševojskového velitele věnujeme při organizaci PVO zvýšenou pozornost rozhodující fázi útočné operace — jejímu rozvíjení v hloubce.

Rozvíjení operace v hloubce realizujeme:

- zasazením druhých sledů a jejich bojovou (operační) činností v průběhu útočné operace,

- vysláním operačních manévrovacích skupin a jejich operační činností v hloubce sestavy nepřítel,

- použitím vzdušných výsadků.

Hlavními objekty úderů vzdušného nepřítel mohou být v tomto období operace:

- prvosledové vševojskové svazky na směrech hlavních úderů, při průlomu obranných postavení nebo pásem, při násilném přechodu vodních překážek nebo při odražení protiúderů silných nepřátelských záloh,

- druhé sledy armády nebo frontu při přesunu, rozvinování a zasazování do útku (sražení),

- uskupení letectva,
- místa velení a prostředky raketového vojska a dělostřelectva,
- týlové a komunikační objekty.

Zasazení druhých sledů bude vždy spojeno s přesuny. Cílem vzdušného nepřítel bude v tomto případě znemožnit příslušné zálohy a materiálu do prostoru bojové činnosti, omezit manévry, narušit velení a morální stav vojsk. Tento cíl bude realizovat úderu na vojska v prostorech soustředění, v pochodových proudech, při jejich průchodu soutěskami, při překonávání vodních překážek a v prostorech celodenních odpočinků. Můžeme očekávat, že vzdušný nepřítel bude na širokých vodních překážkách, v průsmycích a na komunikačních ničit mosty, přepraviště a jiná technická zařízení nebo stavby, vytvářet radioaktivní stopy a pásma, záplavy rozsáhlých oblastí a jiné umělé překážky. Úderu bude třeba očekávat ještě před zasazením druhých sledů do sražení s cílem zjistit rozmístění druhých sledů, směry, doby a čáry zasazení.

Organizace protivzdušné obrany zasazovaných druhých sledů bude vycházet z konkrétních podmínek, daných silami a pro-

středky PVO uskupenými v prostoru zasazení a z možností organických prostředků PVO zasazovaných druhých sledů.

Druhý sled před zasazením budou bránit jeho organické prostředky PVO a uskupení sil a prostředků PVO rozmístěných v pásmu pochodu a před ním s cílem zabezpečit, v součinnosti se stíhacím letectvem (případně i vojsky PVOs), jeho nepřetržitou protivzdušnou obranu od zahájení přesunu z prostoru soustředění (výchozího prostoru). Důraz PVO soustředíme do prostorů přepraviště přes vodní překážky, na horské přechody a soutěsky.

Vzhledem k tomu, že zasazením druhého sledu bude rozvíjena operace zpravidla na směru hlavního úderu, musí tomu odpovídat i použití prostředků PVO. Z hlediska vytvoření racionálního systému průzkumu vzdušného nepřítel a palebného systému PVO k odražení hromadného úderu na druhý sled, uskutečneme do prostoru zasazení manévry prostředků radiolokačního průzkumu i palebných prostředků PVO. Tento systém PVO můžeme realizovat:

- předsunutím organických prostředků PVO druhého sledu na čáru zasazení a zaujetím bojových sestav před rozvinutím jeho hlavních sil,

- manévrem části sil a prostředků PVO prvního sledu do prostoru (na směr) zasazení druhého sledu před jeho zasazením,

- manévrem protiletadlového raketového útvaru nebo svazku vševojskového svazu do prostoru zasazení svého druhého sledu a zaujetí bojové sestavy před rozvinutím hlavních sil zasazování druhého sledu.

Účinnost PVO zasazovaného druhého sledu bude zvyšována působením stíhacího letectva především strehem ve vzduchu nad prostorem zasazení a ničením vzdušného nepřítel na přístupech k čáře zasazení.

Při rozvíjení útoku v hloubce obrany nepřítel soustředíme hlavní důraz protivzdušné obrany vojsk při:

- násilném přechodu velké vodní překážky,

- průlomu nepřátelských obranných postavení nebo pásem,

- odražení silných protiúderů nepřítel,

- pronásledování nepřítel na směrech hlavních úderů.

Uskupení vojska PVO pro **násilný přechod široké vodní překážky** plánujeme již v průběhu bojové činnosti na přístupech k ní. Značný význam přitom má včasné přesun útvarů a svazků vojska PVO k vodní překážce a jejich rozvinutí v úsecích násilného přechodu. Všechny nebo alespoň většinu sil a prostředků protiletadlov-

vých raketových útvarů a svazků po dosažení vodní překážky rozvíjíme na přilehlém břehu, a to ještě před zahájením násilného přechodu hlavními silami.

Protiletadlové raketové svazky a útvary zaujmou bojové sestavy s menšími vzdálenostmi a rozestupy mezi palebnými jednotkami tak, aby jejich prostory účinně působnosti překrývaly úseky násilného přechodu prvosledových vševojskových svazků a aby přeprava těchto útvarů a svazků vojska PVO přes vodní překážku nevyžadovala složitý, zejména rokádní manévr k přepravištím.

Prostředky PVO vševojskových útvarů přicházejí k vodní překážce v bojových sestavách svých útvarů a jednotek a vedou palebnou činnost především z chodu a krátkých zastávek. Při bezprostřední PVO přepravištů zaujímají palebná postavení (zpravidla do 500 m od bráněných objektů) tak, aby účinně ničily vzdušného nepřítele.

V průběhu násilného přechodu vodní překážky věnujeme prvořadou pozornost protivzdušné obraně vojsk, která se připravují a nebo která rozvíjejí úspěch na protilehlém břehu. Zpočátku tyto úkoly bude plnit jedno uskupení vojska PVO. V dalším, podle vývoje situace na protilehlém břehu, budou bránit hlavní síly vojska PVO pozemního vojska první sled, který rozvíjí úspěch na protilehlém břehu, a část sil vojska PVO nejdůležitější přepraviště.

Při průlomu obranného pásma nepřítele uskutěčneme rozhodný manévr silami a prostředky vojska PVO ve prospěch vojsk zasazených k vedení hlavního úderu a na která povede vzdušný nepřítel nejintenzivnější činnost. Protiletadlové raketové útvary a svazky zaujmou opět bojové sestavy s menšími vzdálenostmi a rozestupy mezi palebnými jednotkami tak, aby byly dodrženy zásady elektromagnetické koexistence. Tím vytvoříme silné smíšené protiletadlové raketové uskupení k protivzdušné obraně hlavních sil, které umožní účinně bránit i další objekty rozmístěné za tímto uskupením (místa velení, prostředky raketového vojska a dělostřelectva, zálohy atd.). Tento princip organizace PVO vychází z toho, že soudobé operace jsou založeny na obdobném principu — soustředování sil na rozhodující směry a odpovídá i předpokládanému charakteru činnosti vzdušného nepřítele, který rovněž soustřeďuje hlavní úsilí na důležité směry, a úder vede na nejvýznamnější uskupení vojsk. Zvláštní pozornost musíme věnovat boji s bitevními vrtulníky, které budou v úsecích průlomu hromadně využívány přede-

vším k úderům na čelní jednotky, zejména tankové, při jejich rozvíjení, přechodu do útoku a v průběhu prolamování obrany nepřítele.

Protivzdušnou obranu vojsk, která **odrážejí silné protiúder nepřítele**, organizujeme v souladu se vševojskovým zámyslem.

Bude-li hlavním úkolem i v této situaci rozvíjení útoku, pak důraz protivzdušné obrany soustředíme na tento směr. Vojska odrážející protiúder nepřítele budou bráněna (kromě svých organických prostředků PVO) jen částí sil protiletadlového raketového svazku středního dosahu a činností stíhacího letectva.

V případě, že se odrážení silného protiúderu nepřítele zúčastní většina sil vševojskového svazu, organizujeme PVO ve prospěch tohoto uskupení podle zásad platných pro protivzdušnou obranu obranné operace.

Organizace PVO vojsk, která **pronásledují nepřítele**, bude ovlivněna vedením bojové (operační) činnosti bráněných vojsk (vysoké tempo, předbojová nebo pochodová sestava, samostatné směry atd.).

Vzhledem k tomuto charakteru činnosti vojsk můžeme předpokládat, že nezabezpečíme ve všech případech souvislé radiolokační pole, nepřetržitě včasné uvědomování o vzdušném nepříteli v rádiových sítích uvědomování nebo sítích hlášení radiotechnických hlásek. Z tohoto důvodu bude nutné věnovat větší význam decentralizovanému způsobu uvědomování a vizuálnímu pozorování.

Okolnost, že palebné prostředky PVO budou působit především z chodu a krátkých zastávek, spolu s menšími možnostmi využití průzkumných radiolokačních prostředků vojska PVO, bude vyžadovat větší centralizaci velení prostředků PVO a zvýšenou samostatnost a iniciativu zejména velitelů palebných jednotek.

Při organizaci PVO vojsk, která **pronásledují nepřítele**, bude nutné ve prospěch těchto vojsk uplatnit ve zvýšené míře působení stíhacího letectva.

Operační manévrační skupina (OMS) bude plnit úkoly při rozvíjení operace zpravidla na čele úderního uskupení vojsk nebo i ve značném odtržení, a to zejména na nejdůležitějších směrech operační činnosti. Je zřejmé, že cílem nepřítele bude tuto činnost skupiny omezit nebo zmařit. Jedním z nevhodnějších prostředků dosažení tohoto cíle je (vzhledem k jeho bojovým možnostem) vzdušný nepřítel, a to především kombinovaným působením taktického letectva s bitevními vrtulníky. Činnost vzdušného nepřítele bude zaměřena proti všem prvkům sestavy OMS při jejím

přesunu, na čáře zasazení a v průběhu její operační činnosti, zvláště při zasazování jejího druhého sledu, při překonávání vodních překážek, horských hřbetů, průchodů soutěskami a průsmyky.

Taktické letectvo i bitevní vrtulníky nepříteli budou pro OMS natolik nebezpečné, že mohou vzhledem ke svým manévrovacím a palebným možnostem činnost skupiny nejen omezit nebo zpomalit, ale i v řadě případů zmařit.

Organizace PVO operační manévrovací skupiny bude závislá především na složení skupiny. Při současně organizační struktuře vojska PVO pozemního vojska je výhodnější složení OMS především z tankových svazků, u nichž protiletadlové raketové útvary jsou schopné ničit vzdušného nepřítele palbou z krátkých zastávek jak za pochodu, tak i v průběhu operační činnosti skupiny. Posílení vševojskových svazků prostředky PVO je v současné době jen málo reálné. V ojedinělých a zdůvodněných případech můžeme zaměnit organické útvary PVO vševojskových svazků s cílem zvýšit účinnost PVO operační manévrovací skupiny. Je účelné začlenění radiotechnické hlásky do sestavy skupiny. Tím zkvalitníme průzkum vzdušného nepřítele a uvědomování o něm nejen ve prospěch OMS, ale i hlavních sil. V každém případě však bude nutné prostředky vojska PVO před vysláním skupiny doplnit PHM, raketami a municí na maximální hodnotu přepravní kapacity jednotlivých prostředků PVO.

Přesun operační manévrovací skupiny na čáru vyslání bude bráněn organickými prostředky PVO skupiny a celkovým systémem PVO vševojskového svazu, který skupinu vysílá. Na čáru vyslání OMS přesuneme protiletadlový raketový útvar (svazek) vševojskového svazu, který vysílá

skupinu, a zabezpečíme činnost stíhacího letectva s cílem zvýšit účinnost PVO v daném směru (prostoru). V průběhu vedení boje v operační hloubce nepříteli bude OMS bráněna jen organickými prostředky PVO v součinnosti se zvýšeným úsilím stíhacího letectva frontu.

Podrobněji jsou otázky organizace PVO operační manévrovací skupiny rozebrány ve Vojenské mysli č. 1/1981.

Při použití vzdušných výsadků k rozvíjení operace v hloubce bude nutné předpokládat činnost vzdušného nepřítele k jejich ničení od počátku nakládání nebo nasedání, při přeletu, v prostoru vysazování nebo shozu a v průběhu vedení bojové činnosti. Charakteristické pro činnost vzdušného nepřítele bude opět kombinované působení taktického a vojskového letectva, zvláště bitevních vrtulníků.

Protivzdušnou obranu budeme organizovat v prostoru nasedání nebo nakládání výsadku, a to jak jeho organickými prostředky PVO, tak celkovým systémem PVO vševojskového svazu. Za přeletu výsadku nad vlastními vojsky budeme PVO zabezpečovat celkovým systémem PVO svazu, zvláště v pásnu a na směrech jeho přeletu. Při přeletu výsadku nad územím nepřítele budeme organizovat PVO především stíhacím letectvem frontu. V prostoru vysazování a v průběhu vedení boje uskutečňují PVO výsadku jeho organické prostředky v součinnosti se stíhacím letectvem a s maximálním využitím paleb z ručních zbraní.

K zajištění bezpečného průletu vzdušných výsadků nad prostory palebného působení prostředků vojska PVO musí být tyto včas informovány o jeho trasách, výškách a době průletu i o smluvených rozpoznávacích signálech.

Pro soudobou výzbroj vojska PVO je charakteristická mnohotvárnost a rozmanitost jednotlivých prostředků, která je dána rozdílnými principy činnosti protiletadlových raketových kompletů, různými rozměry prostorů účinné působnosti, metodami navedení raket a frekvenčními rozsahy. Všechny druhy a typy prostředků PVO přítom mohou ničit vzdušné cíle v malých výškách letu a většina typů i při vysokých manévrovacích schopnostech.

Tyto vlastnosti vojska PVO umožňují a vyžadují vytvářet smíšená uskupení prostředků PVO, věst efektivní boj se vzdušným nepřítelem, dosáhnout maximální hustoty palby, zejména v malých výškách, a udržet odolnost uskupení vojsk PVO proti radioelektronickému rušení s cílem zabezpečit nepřetržitou PVO bráněných vojsk i ve složitých podmínkách rozvíjení operace v hloubce sestavy vojsk nepřítele.